

העירוב שלנו

מהנעשה ומהנשמע בעירוב השכונתי המהודר / רמות ב' / אדר א' תשע"ו / גליון מס' 2

דבר העורך

שמחים אנו לעמוד בפתח הגיליון השני של "העירוב שלנו" אשר מבאר את גודל מעלתו של העירוב המהודר רמות ב'. עיקרו של גיליון זה עוסק בהידור שלא יהיה מחיצה או רשות נפרדת תחת צורות הפתח. דין זה הוא אחד מן ההבדלים בין עירוב שכונתי מהודר לעירוב שכונתי רגיל.

גיליון זה יוצא לאור עם פתיחת המגבית למען העירוב השכונתי המהודר. כידוע, עלות תחזוקת העירוב מגיעה לסכום של אלפי שקלים בשנה. מכיוון שעברו כשנתיים ימים מאז המגבית האחרונה נוצר הצורך לערוך מגבית נוספת, למען שלא ייפגם העירוב מחסרון דמים.

באנו בזאת בבקשה מכל תושבי השכונה ללא יוצא מן הכלל, לבוא ולהטות כתף ולהרים תרומה נדיבה לצורך תחזוקת העירוב השכונתי, ועכ"פ שלא לפחות מסכום של 50 ₪ [פחות משקל אחד לשבוע].

**בברכת השבת
העורכים**

כ6 שנים, באותו מקום בדיוק. זוג צעיר חרדי ששכר יחידת דיור באזור זה בנה את סוכתו מתחת צורת הפתח, ופסל את צורת הפתח מהטעם שנתבאר. הפיתרון שנעשה בזמנו היה, שקבעו ב' לחיים נוספים בשני צידי הסוכה הנ"ל, וכמו שיתבאר הטעם בזה להלן.

ב. כלי [שיש לו בית קיבול] **המיטלטל** שנמצא תחת צורת הפתח אינו פוסל את צורת הפתח, מכיוון שהוא ארעי

מקרה א'

הוא דווקא באופן שיש מחיצה קבועה שנמצאת תחת צורת הפתח, אך מחיצה ארעית אינה פוסלת כלל. ועתה יש לדון מהו הגדר בזה, ומתי המחיצה נחשבת כ"מחיצה עראית", ומתי נחשבת המחיצה כקבועה.

אחר שעלתה שאלה זו לפתחו של הגאון ר' מאיר רוזנר שליט"א התבררו הדינים דלהלן.

א. מחיצה או "רשות" [היינו מקום המוקף במחיצות ויש בו ד' על ד' טפחים] שנמצאת תחת צורת הפתח שבוע או יותר [או שעתידיה להישאר שם שבוע או יותר] יש לחוש בזה שאינה נחשבת כארעית ופוסלת היא את צורת הפתח משום מחיצה תחת צורת הפתח. יש לציין שבעיה כזו ארעה לפני

בערב שבת קודש פרשת ויגש, במהלך בדיקת העירוב השכונתי, גילה ידידנו הרב א.י.מ. שליט"א מכולה לפינוי פסולת בניין שהונחה בדיוק מתחת לצורת הפתח אשר בסוף רחוב "משעול מורן". מכיוון שבערב שבת הנ"ל לא הספיקו האחראים לברר היטב מה הדין במקרה הנ"ל, כי יש בזה כמה חילוקי דינים וכפי שיבואר, על כן למען שיהיה העירוב כשר ללא כל פקפוק קבעו "לחיים" בשני צידי המכולה הנ"ל, [מצ"ב תמונה מס' 1] ובשבוע שלאחר מכן ביררו היטב מה הדין במקרה זה, וכדלהלן. [יש להעיר שהצמחייה שסביב העמוד של צורת הפתח אינה בעייתית כלל מטעם שאכ"מ.]

בעירובים המהודרים מקפידים שלא תהיה מחיצה תחת צורת הפתח. הטעם העיקרי בזה הוא ע"פ דברי ה"אבני נזר" שכתב שבאופן שיש מחיצה בין העמודים של צורת הפתח יש לפסול את צורת הפתח, ו"משום דכיון שיש מחיצה המפסקת בין עמוד זה לזה אין אתה יכול להצטרף עמוד זה לכאן דהא מחיצה מפסקת ביניהם" עכ"ל, וכן כתב החזו"א ואכמ"ל. [הסבר נוסף הובא ב"דברי מלכיא"ל שמכיוון שיש לעשות את העמודים של צורת הפתח באופן שיהא ניתן לחבר אליהם דלתות [אפילו של קש וכדו'], א"כ באופן שיש מחיצה המפסקת בין העמודים שוב לא ניתן לחבר דלתות לעמודים של צורת הפתח, כי המחיצה מפריעה לדלתות להיסגר.]

אמנם, זה ברור שאף לדעת האחרונים הנ"ל כל מה שיש לחוש בזה

וכמו שנתבאר. הדוגמא המצויה בזה היא, בצורת הפתח שעוברת מעל כביש, שאף לפעמים חונים מכוניות או אוטובוסים תחת צורת הפתח, מ"מ אין בזה כל פסול, ומשום שעומדים שם בצורה ארעית שאינה קבועה.

ג. **כלי שאינו מיטלטל לעיתים קרובות**, איבד בזה את מעלתו כ"כלי" ונחשב כשאר מחיצה או רשות שנמצאים תחת צורת הפתח. ובגדר הדבר קשה לומר כללים ברורים, ומ"מ הורה הגר"מ רוזנר שאם פעם בחודש מטלטלים את הכלי הנ"ל אפשר להקל שעדיין נחשב ככלי ואינו פוסל. ודוגמא בזה תובא להלן. [מקרה ב']

במקרה שלנו, מכיוון שהווילה הסמוכה נמצאת באמצע שיפוץ, ממילא המכולה נמצאת בשימוש סדיר, וא"כ לעת עתה אין המכולה פוסלת את צורת הפתח. אמנם מכיוון שמצוי מאד

שלקראת סוף השיפוץ משאירים את המכולה תקופה ארוכה ללא שימוש עד שמסיימים את השיפוץ לגמרי, על כן יש לעקוב אחר השימוש במכולה, ואם נראה שאינה פעילה עוד, ואין מפנים אותה לעיתים קרובות, שוב תפסול המכולה הנ"ל את צורת הפתח. [ונצטרך לקבוע לחיים בשני צידי המכולה וכדלעיל]. [ועוד יש להעיר, שמכיוון שבנידון דידן צורת הפתח הנ"ל גודרת גם את הרוח השלישית של הרשות, א"כ במקרה שהמכולה תישאר במקום למשך זמן ארוך, אף שנקבע לחיים בשני צידי המכולה מ"מ עדין יהיה בעייה שהמכולה תעשה "סילוק מחיצות" לעומד מרובה, ואכמ"ל]

לסיום יש לבאר, מה התועלת בקביעת ב' לחיים משני צידי המכולה הנ"ל וכדלהלן. נפסק בשו"ע שאין הקנה [העמוד] של צורת הפתח חייב לגעת במשקוף [היינו בחוט של צורת הפתח], אלא

מספיק שיקבעו את העמוד תחת המשקוף [החוט] בדיוק!!! באופן זה, מדין "גוד אסיק" אומרים אנו כביכול הקנה של צורת הפתח נמשך כלפי מעלה ונוגע בחוט של צורת הפתח.

בנידון שלנו, כאשר קבעו לחיים תחת צורת הפתח נחשב מעתה שצורת הפתח נחלקת לב' צורות הפתח שונות. האחת, מתחילה מהעמוד [הרגיל] של צורת הפתח וממשיכה עד המכולה, וזאת משום שהלחי ["הלחי האחד" שבתמונה] - נחשב כעמוד של צורת הפתח והוא נחשב כעמוד השני של צורת הפתח הנ"ל. צורת הפתח השנייה מתחילה מהלחי שבצד השני של המכולה ["הלחי השני" שבתמונה] וממשיכה עד העמוד השני של צורת הפתח שאינו נראה בתמונה. בין שני צורות הפתח נמצאת המכולה שמשמשת כגדר שמחברת בין שני הצורות הפתח הנ"ל.

מקרה ב'

העירייה הרב י.ד. שליט"א בהשתדלותו של ידידנו הרב ש.ש. שליט"א, נאותה העירייה לקבוע את מיקומו של הפח אחר צורת הפתח, וכך הוא עומד עד היום. [מצ"ב תמונה מס' 2 של צורת הפתח ופח העיתונים שלידי].

פח הזבל שנמצא תחת צורת הפתח אינו פוסל את צורת הפתח, ומשום שדינו כ"כלי המיטלטל" שנתבאר לעיל שאינו פוסל את צורת הפתח.

מקום התבקש לבדוק מתי העירייה מפנה את הפח, [ומשום שכאשר הפח ריק, ניתן לדחוף את הפח ללא מאמץ מיוחד] ומייד לאחר מכן [היינו טרם שהספיקו למלאות פח זה] הגיעו שני אברכים להזיז יחדיו את הפח הריק אל המדרכה שמעבר לצורת הפתח. כך במשך מספר חודשים, התגלגל הדבר, העירייה שמה את הפח בין העמודים והאברכים המסורים דחפו את הפח אל מעבר ב' העמודים.

בס"ד אחר שהתערב בדבר חבר

נידון כעין הדוגמא דלעיל העסיק את האברכים העוסקים בעירוב השכונתי לפני כחמש שנים למשך תקופה ארוכה, ומעשה שהיה כך היה.

בצורת הפתח שנמצאת ברח' דרך החורש ליד "בית הכנסת ליוצאי כורדיסטאן" הניחה העירייה פח למחזור נייר בדיוק מתחת לצורת הפתח. והנה פח זה נחשב כ"רשות היחיד" נפרדת שהתבאר לעיל שכאשר רשות כנ"ל נמצאת בין העמודים, פוסלת היא את צורת הפתח. והנה, אף שפח זה נחשב כ"כלי" [שהרי יש לו בית קיבול], מכל מקום הורה הגר"מ רוזנר שליט"א שמכיוון שאין הרגילות לפנות אותו בתדירות גבוהה [כך לכאורה המציאות ברוב פחי העיתונים], א"כ מאבד פח זה את מעלתו כ"כלי" [שהרי שוב אינו מיטלטל] וממילא פוסל הוא את צורת הפתח.

במקרה זה, הפתרון הפשוט ביותר, הוא להוציא את הפח אל מעבר לצורת הפתח. ואכן, אחד האברכים שגר בקרבת

צורת הפתח], אך לאחר מספר שבועות התגלתה בעייה חמורה. אנשי ה"קרן קיימת לישראל" פינו את כל שברי העצים אל צידי השביל, ומכיוון שגם צורות הפתח נקבעו בצידי השביל, נמצא שיש כמויות גְּזֵם עצומות!!! שנחשבות כ"רשות" תחת צורות הפתח. עקב כך, דאג הרה"ג ר' דן בן משה שליט"א להביא פועל עם טרקטור אשר דחף את ערימות הגזם אל מחוץ לצורת הפתח ושוב הערוב הוכשר לכתחילה. [מספר שבועות לאחר מכן- כאשר מנופי העירייה פינו את הגזם נקרעו חוטים רבים, אבל זה כבר רק בעיה קלה...]

הכבד שירד לפני כשנתיים. כזכור, לפני כשנתיים עקב כמויות השלג המרובות, הקור העז והרוחות החזקות, נקרעו הרוב המוחלט של החוטים של צורת הפתח. ב"ערוב השכונתי המהודר" נזקי הסופה לא הסתכמו בהחלפת החוטים בלבד, אלא המשיכו להעסיק את האחראים והאברכים המסורים למשך תקופה ארוכה.

בתחילה, הזדרזו האברכים לחתוך את העצים שנפלו תחת צורות הפתח [והיינו באופן שהיה מקום לחוש בהם שנחשבים כמחיצה או "רשות" תחת

דין זה של מחיצה או רשות תחת צורת הפתח, שייך לדעת רוב הפוסקים אף כאשר יש צמחייה עבותה שנחשבת כ"רשות היחיד" ונמצאת היא תחת צורת הפתח. [אמנם, ההוראה היא שיש להקפיד בזה אך ורק בצמחייה עבותה אך בצמחייה דלילה מאד אפשר להקל ואכמ"ל].

ויש לדעת שלפעמים אף בתוך ימים מועטים גדלה הצמחייה במהירות רבה, ועלולה להגיע לשיעור של ד' טפחים על ד' טפחים ובגובה י' טפחים. האברכים שבודקים את הערוב נותנים את עיניהם אף על הצמחייה ומקפידים לחתוך או לדרוס על צמחייה כנ"ל עוד לפני שמגיעה לשיעור גובה י' טפחים. [מצ"ב תמונות מס' 3 ו-4]

בעקבות מקרים כעין אלו ניתנה ההוראה לאברכים המסיירים להקפיד ללכת תחת החוט של צורת הפתח, וכך לא תצמח צמחייה כעין זו תחת צורת הפתח.

נדון זה התעורר אף אחר השלג

ויובא בזה עוד היאך לפעמים נאלצים אנו לקיים "בתחבולות תעשה לך עירוב"... וכדלהלן.

בעמוד הערוב שליד בית הכנסת "בית תפילה ביער" (דיוויס) לא קבעו לחי בצמוד לעמוד בגלל התנגדות אחד השכנים שאינו שומר תורה ומצוות. והנה באחד מערבי השבתות התגלה שעמוד זה התעקם בצורה הניכרת לעין,

עילית" הוא, שייצרו תוֹשֶׁבֶת מיוחדת ש"מתלבשת" על עמוד סטנדרטי של צורת הפתח, ועליו ניתן לחבר לחי זמני מעץ וכדו'. מצ"ב תמונה של התושבת הנ"ל. [כאשר מחברים ב' תושבות כנ"ל, ניתן לחבר אליהם לחי מעץ כמבואר בתמונה מס' 6]

לפני למעלה משנה, השתמשו האחראים ב"עירוב שלנו" בפתרון זה,

אחד מהדברים הנדרשים מאחראי העירוב [מלבד הידע ההלכתי, והנכונות לעבוד אף 10 דקות לפני זמן הדלקת הנרות...] הוא יכולת הַאֲלָתוֹר. לפעמים תנאי השטח מכריחים את האחראי לאלתר ולמצוא פתרונות וכגון: איך לחבר גדר כאשר נפל ה"בִּזְנֵט", איך למתוח חוט כשנשבר ה"מותחן", ואיך לחבר לחי למכולה של פסולת בניין כבדוגמא דלעיל. מצ"ב תמונה מס' 5 הממחישה את יכולת האלתור בדוגמא הנ"ל. [המפתח שוויד שנראה בתמונה, משמש את האחראי כ"אָנָךְ" בשביל לבדוק שהלחי נמצא בדיק ממתחת החוט של צורת הפתח, וכמו שהתבאר לעיל].

אמנם, השאיפה של אחראי העירוב היא שלא יצטרכו אף פעם להגיע לפתרונות מאולתרים, אלא שיהיה תמיד באמתחתו, פתרונות פשוטים וחזקים לכל צרה שלא תבוא. אחד הפתרונות שנעשו ע"י "וועד העירוב של מודיעין

7. "הערוב השכונתי המהודר", ומשום שלפי חלק מהפוסקים מקום זה אינו כשר לפי שיטת הרמב"ם. ומ"מ וודאי הוא, שמקום זה נחשב כמהודר יותר לעומת ערוב שכונתי רגיל.

זה אסורה בהחלט", כך, השכנים יכולים לחשוב ש"לחי" זה לא קשור לעירוב וממילא יש סיכוי שהדבר לא יפריע להם... [מצ"ב תמונה מס' 7]

אחר מספר שבועות שהלחי הזמני הנ"ל נשאר במקום בלי שקמו עוררין על הדבר, הביא "וועד העירוב" בעל מקצוע שיישר את העמוד ויקבע לחי חדש מברזל מגולוון [שאינו מחליד], למען יעמדו ימים רבים בתכלית ההידור.

ובאופן זה, הסכמת מורי ההוראה שיש להקפיד לחבר לחי לעמוד. בסייעתא דשמיא, כבר באותו יום שישי חובר לחי זמני לעמוד ובאופן שאמצע הלחי עבר תחת החוט. עתה, לחי זה נחשב כעמוד האמיתי של צורת הפתח [והוא נחשב כנמשך כלפי מעלה וכפי שנתבאר לעיל] ואילו העמוד הרגיל משמש אך ורק בשביל להחזיק את החוט מעל הלחי הנ"ל. [בתמונה מס' 6 בעמוד הקודם נראה הלחי הזמני הנ"ל].

בשביל שהשכנים שאינם שומרי תורה ומצוות לא יתנגדו ל"לחי" הנ"ל הדפיס וועד העירוב מודעה [עם למיניציה וכו'] ובה כתוב "החניה במקום

עוד יצויין, כי הכניסה לבית הכנסת הנ"ל דרך רח' "משעול הקורטם", הינה בתוך גבולות הערוב המהודר.

יש לציין שהאזור שליד בית הכנסת הנ"ל [שנמצא בשביל שאחרי סוף רח' משעול הדקלים] לא הוכנס לתוך גבולות

מקרה ה'

כ-10 מ"מ בין החוט לבין הקו הישר שבין העמודים של צורת הפתח

8. אחר התבוננות בתמונה ניתן לראות עד היכן נטה החוט בשעת נשיבת הרוח.

[אמנם למען העמדת הדברים על דיוקם יש לציין שאם החוט זו בשיעור כזה אזי מן הסתם החוט לא היה מתוח כדבעי. עוד יש לעיין דשמא הרוחות שנשבו ביום שישי הנ"ל נחשבו כ"רוח שאינה מצויה", ומ"מ אף ברוח כזו אם החוט ייצא מהשטח שבין ב' העמודים ייפסל עכ"פ בשעה זו לדעת החזו"א. אמנם באופן שיוצא מהשטח שבין שני העמודים אף ברוח מצויה, יש מהאחרונים שסוברים שצורת הפתח הנ"ל נפסלת אף בשעה שאין הרוח מנשבת.]

ונחזור לנידון דידן, אם לא קבעו את החוט באמצע הלחי ממש [אלא רק במרחק של 5 ס"מ מאמצע הלחי], נראה שישנו חשש גדול, שהחוט יהיה מעל קצהו של הלחי. [רוחב לחי סטנדרטי הוא 30 ס"מ, וא"כ בתווזה של 10 ס"מ עלול הוא להגיע לקצה הלחי.]

ומ"מ יש להדגיש שחשש זה מצוי דווקא באופן שהחוט אינו קשור מעל הלחי, אלא רק עובר מעליו, [וכגון: באופן שהחוט קשור לבית או לעמוד שנמצא במרחק כמה מטרים מהלחי] ודבר זה מצוי בערובים השכונתיים מידי פעם אבל ברוב המקרים שהחוט קשור מעל הלחי, אין מצוי שהחוט יזוז כל כך הרבה מעל הלחי. [ומשום שרק באמצע צורת הפתח מצוי שהחוט זו הרבה, אך בקצוות אין החוט זו אלא מעט, ופשוט.] ומ"מ נראה שכהוראה כללית יש להקפיד לרתך את היתידות בצידו הפנימי של הלחי על מנת שלא יבואו לעולם לידי מכשול.

בגיליון הקודם, בדוגמא של היתדות שחוברו ללחי מצידו החיצוני התבאר, שיש לחוש שמא מפלס האדמה יירד, וכן שמא החוט יתנדנד עד הקצה של הלחי, ואחד האברכים העיר שזו חומרא על גבי חומרא ואין צריך לחוש למקרה רחוק שכזה.

והנה אף אם היו צודקים דבריו, מ"מ אחת מהמטרות של כתיבת הגיליון הזה היא להעיר את עיני העוסקים בדבר לתקן את הערוב באופן הטוב ביותר ובאופן שלא יתעוררו בעיות בעתיד. וודאי הוא שיש להקפיד לרתך את היתדות בצידו הפנימי של הלחי [ולא בצידו החיצוני] ובפרט שאין הדבר דורש מאמץ מיוחד, אלא דורש שימת לב בלבד.

אמנם באמת, אין הדברים נכונים כלל. שהנה אף שהחשש שמפלס האדמה יירד 4 ס"מ בתוך שנה אכן הוא חשש רחוק לכאורה. אך מכיוון שבונים את הערוב למשך עשרות שנים, וודאי וודאי הוא שיש לחוש שבעוד 30 שנה! יירד מפלס הקרקע. וא"כ כבר עתה יש לדאוג לבנות בצורה הטובה ביותר. [וביותר יש להקפיד בזה, ומשום שבמהלך הבדיקה השבועית קשה להקפיד לבדוק שלא ירד מפלס הקרקע.]

כמו כן, החשש שהחוט ינוד ויגיע עד הקצה של הלחי, מצוי אף הוא בימות החורף. מצ"ב תמונה שצולמה ביום שישי ערש"ק פרשת וארא התשע"ו. הקו המקווקו מסמן את המקום שהחוט נמצא בו בימים כתיקונם.